

Дата: 18.04.2022

Урок № 39

Тема. О. Кобилянська. Життя і творчість, формування світогляду письменниці. ІІ проза – модель раннього українського модернізму. Жанрові особливості, провідні теми та ідеї. Краса вільної душі, аристократизм духу як провідні мотиви.

Мета:

- ознайомити з життям і творчістю письменниці, причинами формування її світогляду, зацікавити учнів особистістю О.Кобилянської й спонукати до читання її творів;
- розвивати навички сприйняття інформації на слух, виділення головного, вміння будувати своє власне висловлювання;
- виховувати повагу до митців, любов до художньої літератури, прагнення до самовдосконалення.

Тип уроку: засвоєння нових знань, умінь та навичок.

Обладнання: портрет О.Ю. Кобилянської, ілюстрації до біографії та творів, виставка робіт письменниці.

Теорія літератури: модернізм, експресіонізм, символізм.

Хід уроку

I. Організаційний момент. Музичне вітання. Учитель може використати мелодії українських народних пісень, класичну музику.

II. Мотивація навчальної діяльності школярів. Оголошення теми та мети уроку

Епіграф до уроку:

«Ольга Кобилянська – пишна троянда в саду української літератури»

M. Старицький

Вступне слово вчителя.

«Її натурі властиві ліризм і музичні настрої. Найреальніші картини вона постійно супроводжує ліричними відступами, які нагадують симфонії, де враження пейзажів і порухи душі зливаються в одну неподільну гармонію», так про Ольгу Кобилянську писала Леся Українка.

На сьогоднішньому уроці ми попрямуємо до Буковини, де народилося багато талантів, горде жіноцтво, серед якого і була жінка – борець Ольга Кобилянська. Ознайомимося з життям і творчістю письменниці, її творами й світоглядом, літературними уподобаннями та стилем написання творів.

ІІІ. Засвоєння нового матеріалу.

1. Доповідь історика та географа про Буковину

Чернівецька область України - унікальний край, у якому поєднані історична доля Північної Буковини і частини Бессарабії. Утворена область 7 серпня 1940 року возв'єднанням північної частини Буковини і Хотинського повіту Бессарабії. Розташований на перехресті магістральних шляхів Центральної, Південної та Східної Європи, цей клаптик української землі, в силу свого геополітичного становища тривалий час перебував у складі інших держав. Після розпаду Галицької держави землі сучасної Чернівецької області потрапили під владу Угорської корони. Згодом, (середина XIV ст.) тут виникло Молдовське князівство, яке невдовзі потрапило у

васальну залежність від Туреччини. У кінці XVIII на початку XIX ст. ці землі входили до складу - Австро-Угорської (Буковина) і Російської (Бессарабія) імперій. Якщо австрійський уряд був дещо поміркованішим і розсудливішим щодо долі народів своєї поліетнічної держави, то царський режим здійснював жорстоку русифікацію спрямовану на нищення історичної та національної пам'яті. Певні австрійські кола навіть виношували ідею створення Сполучених Штатів Великої Австрії, побудованої за федеральним національно-територіальним принципом (передбачався й український "штат"). Але крах імперії у першій світовій війні не дав здійснитися цьому задумові. За мирним договором Австрія змушені була відмовитися від своїх володінь на користь Румунії. Буковинські та бессарабські українці внаслідок цього більш ніж двадцять років перебували в складі Румунії.

Процес національно-державного самовизначення буковинських українців зростав і міцнів, на всю силу заявивши про себе на багатотисячному Буковинському вічі 3 листопада 1918 року, на якому конституційним шляхом на настійні вимоги представників селянства було проголошено природне право українців Буковини на своє державне самовизначення і "прилучення австрійської частини української землі до України". Це фактично була перша вимога народу про створення єдиної соборної Української держави.

Характерною особливістю області є поліетнічний склад її населення. Але протягом віків, незалежно від того, під владою якого короля чи царя не перебували б наші землі, тут не відбулося жодної міжнаціональної сутички. Протягом віків виробилася здорова народна етика доброзичливості у національних стосунках, до родинних взаємин включно.

2. Лекція вчителя з елементами бесіди

Зовнішність Кобилянської

У похилі літа О. Кобилянська виглядала так за описами близьких людей: темне волосся, крізь яке пробивалася ледь помітна сивина, гладко зачесане, поділене проділом, заплетене в коси, які укладалися позад голови і закріплялися шпильками. Брови виразно темні, обличчя поважне, серйозне й нагадувало більш чоловіче, ніж

жіноче. На ньому ані зморшки, були вони ледь помітні тільки під очима. Лице матове, як буває в темних шатенок, широке чоло трохи виділялося на худорлявому обличчі, на вустах — вираз туги, мрії, осяяний добродушністю. Особливо виділялися темно-карі очі, які світилися вологим, променистим блиском, в них, як казали, ніби відбивалася свіжість травневої роси. Сумовитий вираз обличчя був майже завжди, навіть і тоді, коли письменниця всміхалася. Була вона середнього зросту, одягалася охайнно, гармонійно, строго і не за модою. Говорила м'яким притишеним голосом.

**Портрет Ольги Кобилянської,
намальований Кушелєвою Юлією
ученицею 10 класу**

3. Доповідь літературознавця

Ольга Юліанівна Кобилянська (1863 – 1942)

Ольга Кобилянська – краса і гордість буковинського народу --- своїми глибоко поетичними творами внесла великий вклад у розвиток культури українського народу.

Народилася українська поетеса 27 вересня 1863 року в місті Гура Гомора на Буковині. Навчалася в німецькій школі, була розвинена не тільки фізична, а й духовно, стала високоосвіченою для свого часу жінкою. Давала приватні уроки української мови, навіть викладала інші предмети. захоплювалась поетеса і малюванням, музикою, кінним спортом та понад усе любила природу.

Батько письменниці був людиною «пильною, охочою до кожної науки», працьовитою та вимогливою, з тонким розумінням краси й добра. Ці риси успадкувала й дочка.

Мати письменниці походила із польсько – німецької родини, проте своїх дітей виховала в пошані до української мови, культури, звичаїв, цілком підтримувала інтереси та прагнення свого чоловіка. А любов до музики передалась її доњці.

Письменниця у своїй автобіографії писала: «Коли б не любов батька до рідного слова, до свого народу, своєї пісні, знання рідної мови, що все – таки панувало в хаті, крім польської, а далі й німецької, було би з часом, може, й зайняло останнє місце»

4. Бесіда з учнями.

- На вашу думку, яка роль батьків у розвитку здібностей, талантів, досягнення дітьми значного успіху?
- Чи мала рацію мати Ольги, коли підкорялась уподобанням батька?

Родина переїжджає з місця на місце, в зв'язку з тим, що батько був службовцем, культурне життя маленьких містечок було відсутнє. Потяг до творчості проявився рано, в молоді роки. Він пов'язаний з потягом до освіти та знань. Освіту та самоосвіту письменниця здобула при допомозі старших братів, які навчалися в гімназіях, а згодом і в університетах. З 12 років писала свої перші вірші, які присвятила матері. Спочатку це були німецькомовні твори, бо іншої літератури

дівчина ще не знала. Подруга Ольга Устиянович пише: «Вона за той час виросла, як тополя. Чорне, добре плекане, блискуче волосся окружало її біле личко, рожеві уста всміхались... радісно, а великі чорні очі чогось тужно та сумно гляділи. Грала вона на фортепіано... і співала...милозвучним сопрано».

- Про що може свідчити такий портрет майбутньої письменниці?

Значний вплив на формування Кобилянської як людини і митця мала Софія Окунєвська - широко освічена, як на свій час, жінка, яка першою в Австро-Угорщині здобула в Цюріху вищу медичну освіту. Саме через Окунєвську та Франка йшло наближення письменниці до української літератури. Формування основ світогляду письменниці припадає на 70-80 рр. Воно проходило в складних умовах тогоджаної дійсності, коли домінуючими в суспільному житті Буковини (як і Галичини та Закарпаття) були ідеї вірнопідданного служіння ціарському тронові Австро-Угорської монархії. Ольга Кобилянська опановувала кращими творами української, російської та зарубіжної літератур. На цьому шляху визначальну роль відіграла творчість Шевченка, що розвинула в ній національну свідомість, загострила зір на соціальне становище народу, а також твори Марка Вовчка, яка розкрила перед нею кріпацьку дійсність на Наддніпрянщині, підневільне становище жінки, та І.Франка - провісника грядущої бурі, співця вічного революціонера, що "тіло рве до бою", каменярів людського поступу. Душа була сповнена любові і страждання життя, юна дівчина шукала щастя- долі, прагнула реалізувати свої багаті духовні сили як жінка так і письменниця.

Більшою чи меншою мірою її ранні твори ("Гортенза", 1879; "Доля чи воля", 1883; "Картина з життя Буковини", 1885; "Видиво", 1885; "Людина з народу", 1886; "Вона вийшла заміж", 1886; в 1888-1895 Кобилянська пише розповідь "Царівна" та ін.), написані німецькою мовою, є сповіддю авторки, криком і болем її душі. Ця внутрішня передісторія раннього творчого самовиявлення О. Кобилянської завершилася написанням повісті "Вона вийшла заміж", що після переробок, мовно-стилістичних виправлень українського тексту народилася вдруге під назвою "Людина" (1886-1891). З появою цього твору почалося літочислення О.Кобилянської як української письменниці. Українськомовна творчість у художній практиці

О.Кобилянської займає дедалі більше місця, вводить авторку "Людини" в контекст літератури Т. Шевченка і І. Франка.

Розширення ідейно-тематичного діапазону прози О. Кобилянської пов'язане з дальшим розвитком таланту, поглибленим реалістичного начала в творчості письменниці.

Тоді ж вона бере активну участь у так званому феміністичному русі, який зачепив чимало наболілих питань, над якими замислювалися представники передової інтелігенції. Ставши у 1894 році однією з ініціаторок створення «Товариства руських жінок на Буковині», Кобилянська обґрунтувала мету цього руху в брошурі «Дещо про ідею жіночого руху». Письменниця порушила питання про тяжке становище жінки «середньої верстви», активно виступила за рівноправність жінки й чоловіка, за її право на гідне людини життя.

У другій половині 90-х років вона, з одного боку, шукає нового підходу до зображення теми інтелігенції, з іншого - дедалі глибше проникає в соціальні, морально-етичні проблеми села, досягаючи в цій суспільній сфері найвищого художнього апогею в повісті "Земля" (1901) - найвищому досягненні О.Кобилянської на цьому шляху. Письменницю ваблять образи мужніх, високих духом жінок, романтичні, аристичні натури.

Так у творчості О. Кобилянської дедалі виразніше починають звучати соціальні мотиви, поглиблюючи той реалістичний напрям в українській літературі на зламі двох століть, що його репрезентували І.Франко, Леся Українка, М.Коцюбинський, В.Стефаник, Л.Мартович, Марко Черемшина.

У 1891 Кобилянська переїздить в Чернівці і живе тут постійно. Тут знайомиться з письменником О. Маковеєм, під впливом якого вона пише. Він читає її розповіді в газеті "Буковина", що вона друкує і публікує з

I. Франко, М. Равликом, М. Грушевським і підтримує дружні відносини.

О. Кобилянська складає свої чудові розповіді. У тих тяжких умовах, в яких опинилася О.Кобилянська в 20-30-х рр., велику підтримку подала їй громадськість Радянської України, до якої вона з надією звертала свій погляд. Протягом 1925-1932 pp. у видавництвах Харкова і Києва вийшло чимало видань творів письменниці, з яких одне - дев'ятитомне. Яскравим виявом піклування про О. Кобилянську було призначення їй Радянським урядом у 1927 р персональної пенсії.

Померла О. Кобилянська 21 березня 1942 р. в Чернівцях в тяжкий час поневолення Північної Буковини румунсько-фашистськими загарбниками, які переслідували письменницю, готували над нею судову розправу.

IV. Закріплення нового матеріалу.

Мозковий штурм.

Питання для обговорення:

1. Чим саме особливим вам здався життєвий і творчий шлях письменниці?
2. Чи є щось схоже в автобіографії О.Кобилянської з біографіями інших митців?

У класі можна повісити такий плакат:

- A. Кажіть усе, що спаде на думку.
- B. Не обговорюйте і не критикуйте висловлювання інших.
- C. Можна повторювати ідеї, запропоновані будь-ким іншим.
- D. Розширення запропонованої ідеї заохочується.

V. Підсумок уроку. Оцінювання роботи учнів на уроці.

Інтерактивна вправа «Займи позицію»

Чи потрібно вивчати біографію та творчість класиків сучасній молоді?

- Так

- Частково

- Ні

VI. Домашнє завдання:

- 1) Знати автобіографію О.Кобилянської. Прочитати повісті «Impromtu phantasie», «Valse melancolique».

Фото виконаних завдань надсилати мені на електронну пошту

y.levchuk2976@gmail.com

У темі листа вкажіть ваше прізвище, номер групи та № уроку